

ТВОРЧИЙ ПОШУК – ДЖЕРЕЛО ЕКОНОМІЧНИХ ІННОВАЦІЙ CREATIVE SEARCH IS A SOURCE OF ECONOMIC INNOVATION

(до 75-річчя академіка НАН України Б.В. Буркинського)

3 листопада 2017 року виповнюється сімдесят п'ять років академіку НАН України, доктору економічних наук, професору, директору Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, заслуженому діячу науки і техніки України, лауреату Державної премії України в галузі науки і техніки, лауреату премії НАН України ім. М.І. Туган-Барановського Борису Володимировичу БУРКИНСЬКОМУ!

Творча наукова та науково-організаційна діяльність Бориса Володимировича Буркинського з 1970 року пов'язана із системою Національної академії наук України. Молодим науковцем прийшов він у Одеське відділення Інституту економіки Академії наук УРСР, а вже у 1980 році очолив його. Під керівництвом Б.Буркинського у 1991 році ця академічна установа була реорганізована в Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України. За свою майже піввікову діяльність науковці Інституту здобули вагоме місце у структурі економічної спільноти, в процесах формування національної та регіональної еколого-орієнтованої соціально-економічної політики та розв'язанні наскрізних питань, що постають перед Україною та Українським Причорномор'ям.

Результати фундаментальних досліджень, проведених академіком Б.Буркинським разом із науковим колективом на початку 90-х років, дозволили характеризувати їх як нові наукові напрацювання в підходах до методології формування стратегії економічних реформ. Наукові роботи були спрямовані на розробку механізмів становлення ринкових відносин, дослідження закономірностей і процесів трансформації економічних відносин в Україні з особливостями їх виявлення в окремих секторах економіки та міжгалузевих господарських комплексах у Південному регіоні України. Важливим напрямом наукових напрацювань академіка Б.Буркинського є розвинення теорії та методології розвитку конкурентоспроможної економіки та підприємництва, стратегії та механізмів зміцнення виробничого, соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу Українського Причорномор'я.

Академік Б.Буркинський став ініціатором розробки питань формування політики відкритої економіки як одного з найважливіших стратегічних напрямів у розвитку держави, запропонував Концепцію створення вільних економічних зон як реально можливих форм загальної теорії відкритої економіки з урахуванням специфіки соціально-економічних умов в Україні. Практичним втіленням наукових ідей стали проекти вільних економічних зон «Порто-франко», «Антарктика» і «Аджалик», які розробив колектив Інституту, а також Концепція створення вільних економічних зон у південних регіонах.

На основі теоретичних опрацювань і концептуальних положень збалансованого економіко-екологічного розвитку у 1995 році Б.Буркинський представив на засіданні Президії НАН України наукову доповідь «Про сталий розвиток регіону», в якій обґрунтував новий погляд на регіональну специфіку теорії сталого розвитку, а його стаття на цю тему була опублікована того ж року у Віснику НАН України й стала першою вітчизняною публікацією, що розви-

вала теоретико-методологічні засади формування сталого розвитку на регіональному рівні. На засадах головних принципів сталого розвитку було розроблено концепцію реформування системи природокористування (на прикладі приморських регіонів); виконані дослідження, пов'язані з розвитком теоретичного базису інтегрованого управління природокористуванням і природоохоронною діяльністю в морській береговій зоні України. За його безпосередньою участю фахівцями Інституту спільно з іншими академічними установами проводились фундаментальні дослідження щодо таких стратегічних документів, як Концепція переходу України до сталого розвитку та Національна концепція впровадження та розвитку екологічно чистого виробництва в Україні, в тому числі запропоновано проект «Запровадження принципів «зеленого» курсу» як стратегічного бачення імплементації засад «зеленої» економіки в Україні.

Реальна імплементація результатів вищезазначених новітніх розробок Інституту знайшла своє відображення в активізації комунікаційних зв'язків із організаціями світового (ЮНЕП), національного (Мінекономіки, Мінприроди, Спілка економістів України) та регіонального рівнів. Під керівництвом Бориса Володимировича плідну роботу науковців Інституту згодом було трансформовано в Концепцію природно-господарської контактної зони «суша – море».

Новітніми рішеннями, за визнанням наукової спільноти, є розробка під керівництвом Б.Буркинського теоретичних основ, концепції та прикладних засад Національної морської політики України, що знайшло своє відображення в проекті такого нормативно-правового акту, як «Морська доктрина України», в розвиток якої для підвищення конкурентоспроможності портової системи, становлення національного судноплавства, соціального захисту кадрового потенціалу морського транспорту та збільшення фінансових надходжень до бюджетів всіх рівнів було розроблено: проект «Національних правил вільного ціноутворення на послуги з портової діяльності», «Концепцію організації електронної торгівлі послугами по перевезенню вантажів в змішаному наземно-водному сполученні», законопроект «Про міжнародний реєстр суден України», яким запропоновано законодавчо закріпити економічно вигідні умови експлуатації флоту, його будівництва на українських верфях, а також соціальні гарантії членів екіпажу. Будучи членом Асоціації портів України Борис Володимирович брав участь у розробці пропозицій до законодавчих актів України (зокрема, проекту Концепції створення Морської та річкової адміністрації України, проекту закону «Про внесення змін до «Кодексу торговельного мореплавства в Україні»), які сприятимуть розвитку України як морської держави, укріпленню конкурентних

позицій національних судновласників та не дозволятимуть виводити судноплавний бізнес з-під юрисдикції держави, а також забезпечать додаткові надходження до бюджету в частині оподаткування доходів фізичних осіб, що працюють на іноземних судах.

В останні роки в центрі уваги вченого та фахівців Інституту є розробка механізмів підвищення соціально-економічної ефективності інвестиційно-інноваційної діяльності в регіонах Українського Причорномор'я, що ґрунтуються на принципах громадського й державно-приватного партнерства та запровадженні механізмів капіталізації результатів інформаційно-консультаційних послуг з формуванням регіонального фонду підтримки інвестицій. Обґрунтовано необхідність створення Центру міжрегіонального економічного розвитку з метою отримання комплексного ефекту на основі поєднання підходів сталого розвитку та секторного аналізу відтворювальних процесів у стратегічних видах діяльності, що дозволяє зменшити дивергенції розвитку регіонів Українського Причорномор'я.

Академік Б.Буркинський разом з однодумцями теоретико-методологічно обґрунтував необхідність активізації відтворювальних процесів на стратегічних ринках товарів і послуг шляхом покращення інституціонального забезпечення відновлення складових інвестованого капіталу, а також підтримки формування самоокупної ефективної системи господарювання. Для цього запропоновано регуляторний механізм з використанням схем державно-приватного партнерства, що враховує інтеграційні ініціативи та принципи децентралізації системи економічного управління.

В умовах актуалізації питань забезпечення продовольчої безпеки в Інституті розвинуто концепт сталого розвитку рибальства та аквакультури. У межах розробленої під керівництвом Бориса Володимировича методології секторальної екологізації запропоновано вдосконалену компенсаційну систему відтворення стану водних біоресурсів, яка спрямована на коректування інституціональних конфліктів у діючій системі регіонально-галузевого управління. До органів місцевої влади подано пропозиції та пакет відповідних документів щодо створення, використання та управління коштами цільового фонду «Водні біоресурси Одещини» у складі спеціального фонду обласного бюджету.

Академік Б.Буркинський разом з фахівцями свого Інституту порушує також глибокі питання економічної доцільності розпорядження природно-ресурсним потенціалом нашої країни в контексті вдосконалення відносин власності на природні ресурси, серед яких головними є: теоретико-методологічні основи економічних та адміністративних взаємовідносин між різними суб'єктами власності на природні ресурси; організаційно-економічні механізми забезпечення взаємовідносин в системі держава-власник – користувач-споживач природних ресурсів України; вдосконалення інституційної системи природокористування відносно різних форм власності. Дослідження спрямовані на впорядкування відносин власності між державою та суб'єктами господарювання, запровадження обмежень на використання стратегічних, унікальних, вичерпних природних ресурсів, удосконалення орендних відносин стосовно прав власності, що забезпечуватиме підвищення рентабельності діяльності суб'єктів господарювання, збільшення надходжень до місцевих та державного бюджетів, призведе до створення нових робочих місць та суттєво впливатиме на стан довкілля.

Вагомий внесок зроблено академіком Б.Буркинським у просування інноваційних управлінських рішень та проектів у південних регіонах України. Зокрема, протягом 2016-2017 років Інститутом ініційовано розробку та впровадження регіональних проектів, спрямованих на забезпечення національної безпеки Українського Причорномор'я,

створення інвестиційно-привабливих умов розвитку та підвищення рівня добробуту населення, найважливішими з яких є: «Забезпечення сталого розвитку транспортно-комунікаційних зв'язків у Дунайському регіоні», «Розвиток транспортно-дорожнього комплексу регіону Чорноморського економічного співтовариства (ЧЕС)», «Створення спеціальної (вільної) економічної зони «Буджак». Упродовж багатьох років Б.Буркинський активно обґрунтовує доцільність розробки та реалізації програм відтворення зони, прилеглої до лиману Сасик, Кучурганського водосховища та лиману Куяльник, а також збалансованого розвитку Дунайського біосферного заповідника.

Результати наукової діяльності академіка Б.Буркинського та науковців Інституту неодноразово використовувались Радою національної безпеки України, комітетами Верховної Ради України, профільними міністерствами та іншими державними установами й відомствами.

Борис Володимирович активно розвиває науковий діалог із зарубіжними партнерами шляхом участі очолюваного ним Інституту в міжнародних проектах, зокрема Стратегії розвитку Дунайського регіону, Спільної операційної програми «Басейн Чорного моря 2014-2020», «Горизонт 2020», Сьомої рамкової програми ЄС. Партнерами в реалізації проектів є представники наукових та громадських організацій таких країн, як Австрія, Болгарія, Греція, Грузія, Молдова, Польща, Румунія, Словаччина, Туреччина та ін.

Вагомим є внесок Бориса Володимировича в підготовку фахівців вищої економічної кваліфікації для ВНЗ та науково-дослідних інститутів регіону: під його науковим керівництвом захищено 26 докторських та 33 кандидатські дисертації. Б.Буркинський – автор понад 350 наукових праць, серед яких 50 колективних та особистих монографій.

Упродовж 30 років Б.Буркинський є заступником голови Південного наукового центру НАН України та МОН України. Також він є: науковим консультантом та експертом вищих органів законодавчої та виконавчої влади, зокрема позаштатним консультантом Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти; членом робочої групи при Одеській обласній науково-технічній раді; членом робочої групи при Одеській міській раді; головою Одеського обласного осередку Спілки економістів України.

Великий досвід наукової, організаційної та педагогічної роботи, глибоке знання проблем національної економіки, вміння піддержувати державному мислити, ставити завдання стратегічного характеру академіка НАН України Б.Буркинського – все це запорука заслуженого авторитету та поваги наукової спільноти. За видатні наукові та науково-організаційні досягнення академік Б.Буркинський удостоєний високих державних нагород.

Наукова громадськість, колеги, учні, друзі сердечно вітають Бориса Володимировича з ювілеєм, бажають йому міцного здоров'я, нових наукових звершень, творчого натхнення, невичерпної енергії, життєвих сил і безмежного терпіння на відповідальному посту Директора Інституту! Вам багато вже вдалося зробити, але наявного у Вас творчого потенціалу, Вашої енергії вистачить ще на багато років плідної та творчої роботи. Нехай науковці Інституту під Вашим керівництвом приносять велику користь нашому суспільству. Щастя і благополуччя Вам і Вашим близьким!

*Заступник директора з наукової роботи, д.е.н., проф.
Котлубай Олексій Михайлович*

*Вчений секретар Інституту, д.е.н., с.н.с.
Хумарова Ніна Іполитівна*